

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖS KALBOS KONSTITUCINIS ĮSTATYMAS

2013 m. d. Nr.
Vilnius

PREAMBULĖ

Lietuvos Respublikos Seimas, atsižvelgdamas į tai, kad lietuvių kalba yra Lietuvos žmonių kultūrinio ir socialinio savitumo, tautos orumo raiškos ir visuomenės vienijimo pagrindas, vienas iš svarbiausių valstybės suverenumo ir vientisumo požymių;

vadovaudamasis Lietuvos valstybės ir visuomenės interesu užtikrinti lietuvių kalbos konstitucinį statusą ir lietuvių kalbos funkcionavimą visose viešojo gyvenimo srityse, jos išteklių visuotinį prieinamumą, gausinimą ir modernią plėtrą, galimybę jos mokytis, jos įvaizdžio stiprinimą, visuomenės kalbos kultūros puoselėjimą,
priima šį įstatymą.

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis ir taikymas

1. Šis įstatymas reglamentuoja valstybinės kalbos vartojimą viešajame Lietuvos Respublikos gyvenime, valstybinės kalbos tvarkybą, kontrolę ir atsakomybę už šio įstatymo pažeidimą.

2. Įstatymas nereglamentuoja tautinėms mažumoms ar etninėms grupėms priklausančių asmenų ir jų bendrijų kitų įstatymų nustatytos teisės puoselėti gimtąją kalbą, taip pat religinių bendrijų kalbos.

3. Įstatymas taikomas visoms Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms.

4. Kitiems Lietuvos Respublikos viešiesiems, privatiesiems juridiniams asmenims ir fiziniams asmenims, taip pat Lietuvos Respublikoje veikiančių Europos Sąjungos valstybėse narėse ar kitose Europos ekonominės erdvės valstybėse įsisteigusių įmonių filialams įstatymo nuostatos taikomos tiek, kiek jų veikla yra reglamentuojama Lietuvos Respublikos norminių teisės aktų ir susijusi su visuomenės interesais – valstybės saugumu, visuomenės sveikata, sveikatos apsauga, vaikų ir jaunimo ugdymu, tautinės kultūros apsauga, žmonių sauga darbe, užimtumo ir vartotojų teisių apsauga, visuomenės informavimu ir kt.

5. Kitų Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų norminių teisės aktų nuostatos dėl lietuvių kalbos ir kitų kalbų vartojimo taikomos tiek, kiek to nereglamentuoja šis įstatymas.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Bendrinė lietuvių kalba** – taisyklinga ir funkcionali, lietuvių kalbos žodyno, gramatikos, rašybos ir skyrybos normomis pagrįsta rašytinė arba sakytinė lietuvių kalba, skirta viešojo gyvenimo reikmėms.

2. **Kalbos norma** – kalbos dėsniais pagrįstas ir kodifikuotas kalbos faktas.
3. **Kalbos tvarkyba** – kalbos statusą ir kalbos vartojimo taisyklingumą užtikrinančių teisinių, finansinių ir organizacinių priemonių visuma, kalbos norminimas ir normų sklaida, kalbos išteklių gausinimas.
4. **Neoficialus vietovardis** – tarminis arba istorinis geografinio objekto pavadinimas.
5. **Oficialusis Lietuvos vietovardis** – Lietuvos Respublikos norminių teisės aktų nustatytas Lietuvos geografinio objekto pavadinimas lietuvių kalba.
6. **Specialiosios radijo ir televizijos programos** – radijo ir televizijos programos, skirtos specialiajai auditorijai (tautinėms mažumoms, neįgaliesiems, kalbų besimokantiems asmenims ir pan.).
7. **Viešieji dokumentai** – dokumentai, kurių rengimą nustato norminiai teisės aktai.
8. **Viešieji užrašai** – bet kokia rašytinė informacija pastatų viduje ar išorėje, taip pat kitoje visiems matomoje vietoje.

3 straipsnis. Lietuvių kalbos statusas

1. Lietuvių kalba yra valstybinė kalba.
2. Visos kitos Lietuvos Respublikoje vartojamos kalbos yra užsienio kalbos, jeigu įstatymuose nenustatyta kitaip.

4 straipsnis. Asmenų kalbinės teisės ir pareigos

1. Kiekvienas asmuo Lietuvos Respublikoje turi teisę vartoti lietuvių kalbą ir gauti ją informaciją visose viešojo gyvenimo srityse neapeliuodamas į šią teisę.
2. Kiekvienas Lietuvos Respublikos pilietis turi mokėti lietuvių kalbą ir ją gerbti.

II SKYRIUS LIETUVIŲ KALBOS VARTOJIMAS

5 straipsnis. Teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai priimami ir skelbiami lietuvių kalba.
2. Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys ir kiti tarptautinės teisės aktai skelbiami lietuvių kalba.

6 straipsnis. Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų veikla

1. Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų sprendimų priėmimo procedūrų ir vidaus administravimo kalba yra lietuvių kalba. Tarptautinės komunikacijos ir informacijos reikmėms kaip pagalbinės kalbos gali būti vartojamos užsienio kalbos.
2. Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų dokumentai sudaromi ir tvarkomi, dokumentų blankai, antspaudų ir spaudų tekstai sudaromi lietuvių kalba.
3. Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos susirašinėja lietuvių kalba.
4. Valstybės registrai (kadastrai) sudaromi lietuvių kalba.
5. Oficialiuose tarptautiniuose renginiuose, tarptautinių organizacijų sprendimų priėmimo procedūrose Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms atstovaujama lietuvių kalba, jeigu tarptautinės teisės aktuose arba šalių susitarimu nenustatyta kitaip.

7 straipsnis. Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų santykiai su juridiniais ir fiziniais asmenimis

1. Viešojo administravimo žodžiu ir raštu kalba yra lietuvių kalba, išskyrus šio straipsnio 4 dalyje nurodytą išimtį.

2. Jeigu administracinėje procedūroje dalyvaujantis fizinis asmuo nemoka lietuvių kalbos ir neturi pakankamai lėšų sumokėti už vertėjo paslaugas, viešojo administravimo įstaiga užtikrina vertimą arba į asmens gimtąją kalbą, arba į kitą kalbą, kurią jis moka.

3. Tais atvejais, kai fizinis asmuo nemoka lietuvių kalbos ir kyla pavojus jo saugumui, gyvybei, sveikatai, turtui arba būtina įgyvendinti jo politinio prieglobsčio teisę ar teisę į teisminę gynybą, valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos užtikrina vertimą arba į asmens gimtąją kalbą, arba į kitą asmeniui suprantamą kalbą.

4. Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų darbuotojai savo noru gali žodžiu bendrauti su fiziniais asmenimis abiem šalims priimtina kalba.

5. Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos buhalterinės, finansinės apskaitos, atskaitomybės ir kitus dokumentus iš Lietuvos Respublikos privačiųjų juridinių ir fizinių asmenų, Lietuvos Respublikoje veikiančių Europos Sąjungos valstybėse narėse ar kitose Europos ekonominės erdvės valstybėse įsisteigusių įmonių filialų priima tik lietuvių kalba.

6. Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos su Lietuvos Respublikos juridiniais ir fiziniais asmenimis ir Lietuvos Respublikoje veikiančių Europos Sąjungos valstybėse narėse ar kitose Europos ekonominės erdvės valstybėse įsisteigusių įmonių filialais susirašinėja lietuvių kalba.

7. Viešąją informaciją, įskaitant elektroninę, valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos teikia lietuvių kalba.

8. Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos viešuosius renginius organizuoja lietuvių kalba. Tarptautiniuose renginiuose gali būti vartojama užsienio kalba užtikrinant vertimą į lietuvių kalbą.

8 straipsnis. Išsilavinimas

1. Kiekvienam Lietuvos Respublikos piliečiui ir užsieniečiui, turinčiam teisę nuolat ar laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, garantuojamas mokymas lietuvių kalba ir lietuvių kalbos mokymasis.

2. Valstybinėse ir savivaldybių švietimo įstaigose mokoma ir mokymosi pasiekimai tikrinami lietuvių kalba, išskyrus kitų įstatymų nustatytas išimtis.

3. Visos bendrojo ugdymo mokyklos turi užtikrinti lietuvių kalbos mokėjimą pagal švietimo ir mokslo ministro patvirtintas bendrojo ugdymo programas.

4. Lietuvių kalbos studijos ir mokymasis lietuvių kalba užsienio valstybių mokyklose yra remiami Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Vyriausybė) nustatyta tvarka.

9 straipsnis. Mokslas

1. Valstybė pripažįsta lituanistikos mokslo tyrimų prioritetą, remia lietuvių kalbos tyrimų programas ir projektus.

2. Valstybė remia lietuvių mokslo kalbos puoselėjimą: terminijos kūrimą ir tvarkybą, studijuojamų specialybių kalbos tobulinimą, mokslo populiarinamuosius darbus lietuvių kalba, Lietuvos mokslininkų mokslo darbų rezultatų apžvalgas lietuvių kalba ir kitokią lietuvių mokslo kalbos puoselėjamąją veiklą.

10 straipsnis. Vartotojų informavimas ir aptarnavimas

1. Juridiniai ir fiziniai asmenys, Lietuvos Respublikoje parduodantys prekes, teikiantys paslaugas ar atliekantys darbus, užtikrina vartotojų aptarnavimą lietuvių kalba.

2. Norminių teisės aktų nustatyta rašytinė informacija apie Lietuvos Respublikoje parduodamas prekes (bendriniis pavadinimas, savybės, sudėtis, vartojimo ar naudojimosi būdas, garantijos ir kt.), taip pat rašytinė informacija apie Lietuvos Respublikoje teikiamas paslaugas ir atliekamus darbus turi būti teikiama lietuvių kalba.

3. Šio straipsnio 2 dalyje nurodytos informacijos pateikimą vartotojams lietuvių kalba užtikrina prekių pardavėjas, paslaugų teikėjas ir darbų rangovas.

4. Vieši prekių ir paslaugų siūlymai, įskaitant reklamos tekstus ir šūkius, teikiami lietuvių kalba, o sukurti užsienio kalba – išversti į lietuvių kalbą.

5. Prekių ir paslaugų vartotojams ar darbų užsakovams teikiami dokumentai, patvirtinantys pirkimo–pardavimo sutartis arba suteikiantys teisę naudotis prekėmis ar paslaugomis (sąskaitos, kasos kvitai, vartotojo licencijos ir kt.), sudaromi lietuvių kalba. Šio straipsnio nuostatos netaikomos iš užsienio valstybių teikiamoms elektroninėms paslaugoms.

6. Kultūros, meno, sporto ir kitų viešų renginių organizatoriai užtikrina informacijos apie renginius pateikimą lietuvių kalba ir ne lietuvių kalba vedamų renginių vedėjų teksto vertimą į lietuvių kalbą.

7. Telekomunikacijų galinių įrenginių pardavėjai ir elektroninių paslaugų teikėjai užtikrina galimybę naudojantis šiomis paslaugomis vartoti lietuvių kalbos rašmenis.

8. Kompiuterinės įrangos pardavėjai užtikrina galimybę įsigyti šią įrangą su lietuviškomis programomis.

11 straipsnis. Radijas, televizija ir kinas

1. Lietuvos Respublikos jurisdikcijai priklausančių transliuotojų televizijos programos rodomos parengtos lietuvių kalba arba išverstos į lietuvių kalbą (įgarsintos arba subtitruotos), išskyrus specialiąsias radijo ir televizijos programas.

2. Lietuvių kalba transliuojamų radijo programų arba laidų dalys, perduodamos užsienio kalba, verčiamos į lietuvių kalbą, išskyrus specialiąsias laidas užsienio kalba.

3. Viešai rodomi kino filmai verčiami į lietuvių kalbą arba rodomi su lietuviškais subtitrais, filmai vaikams dubliuojami arba įgarsinami lietuvių kalba.

4. Šio straipsnio nuostatos netaikomos radijo ir televizijos programoms, retransliuojamoms iš užsienio valstybių.

12 straipsnis. Darbo santykiai

1. Lietuvos Respublikoje darbo sutartys, įskaitant kolektyvines, kiti įstatymų ir kitų norminių teisės aktų nustatyti darbo santykių dokumentai sudaromi lietuvių kalba, prireikus – ir abiem šalims priimtina užsienio kalba.

2. Darbdaviai užtikrina, kad darbuotojams būtų prieinama darbų saugos ir darbuotojų sveikatos apsaugos, taip pat darbui atlikti reikalinga informacija ir konsultacijos lietuvių kalba.

13 straipsnis. Reikalavimas mokėti lietuvių kalbą

1. Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų darbuotojai, prekes tiesiogiai parduodantys ar paslaugas tiesiogiai teikiantys kitų viešųjų ir privačiųjų juridinių asmenų darbuotojai, kiti asmenys, kurių veiklai taikomos šio įstatymo nuostatos, turi mokėti lietuvių kalbą.

2. Asmenų, kurie pagal einamas pareigas, profesiją ar atliekamą tam tikros kvalifikacijos darbą privalo mokėti lietuvių kalbą, kategorijas, taip pat privalomuosius kalbos mokėjimo reikalavimus ir valstybinės kalbos mokėjimo patvirtinimo tvarką nustato Vyriausybė.

3. Darbuotojams, kuriems pagal Vyriausybės parengtą nutarimą taikomas valstybinės kalbos atitinkamos kategorijos reikalavimas, Valstybinės kalbos inspekcijos viršininkas gali nurodyti perlaikyti valstybinės kalbos egzaminą, jei kyla pagrįstų įtarimų, kad asmuo nemoka valstybinės kalbos.

4. Darbdaviai užtikrina, kad darbuotojai, kuriems pagal pareigas, atliekamo darbo ar veiklos pobūdį privaloma mokėti lietuvių kalbą, mokėtų ją Vyriausybės nustatyta lygiu.

14 straipsnis. Vardai ir pavardės

1. Lietuvos Respublikos piliečių vardai ir pavardės valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų sudaromuose ir išduodamuose asmens ar kituose dokumentuose rašomi lietuviškais rašmenimis, išskyrus kitų įstatymų nustatytas išimtis.

2. Lietuvos Respublikos piliečiams vardai ir pavardės suteikiami ir keičiami atsižvelgiant į vyriškosios ir moteriškosios formų skirtumus, jeigu tie skirtumai yra tam tikros kalbos vardų ir pavardžių gramatinė ypatybė.

15 straipsnis. Vietovardžiai

1. Teisės aktuose, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų dokumentuose, registruose (kadastruose), kelio ženkluose, taip pat kitais norminių teisės aktų nustatytais atvejais vartojami oficialieji Lietuvos vietovardžiai.

2. Neoficialūs vietovardžiai viešuosiuose užrašuose gali būti teikiami Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

16 straipsnis. Steigiamų juridinių asmenų pavadinimai

Lietuvos Respublikoje steigiamų juridinių asmenų pavadinimai sudaromi lietuvių kalba, išskyrus kitų įstatymų nustatytas išimtis.

17 straipsnis. Viešieji užrašai

1. Viešieji užrašai, įskaitant prekybos ir paslaugų teikimo vietų pavadinimus, turi būti lietuvių kalba.

2. Prie prekių ženklo, kuriuo vietoj parduodamos prekės ar teikiamos paslaugos pavadinimo žymima prekybos ar paslaugos teikimo vieta, turi būti bendrinis tos vietos ir (arba) parduodamų prekių ar teikiamos paslaugos pavadinimas lietuvių kalba.

3. Turizmo informacijos reikmėms, tai pat tarptautiniuose renginiuose prie viešojo užrašo lietuvių kalba gali būti to užrašo vertimas į užsienio kalbą (kalbas). Užrašas lietuvių kalba turi būti didesnis už užrašą užsienio kalba.

4. Viešųjų užrašų užsienio kalba teikimo turizmo informacijos reikmėms tvarką nustato savivaldybių institucijos, suderinusios su Vyriausybės įgaliota institucija.

III SKYRIUS LIETUVIŲ KALBOS TVARKYBA

18 straipsnis. Pagrindiniai lietuvių kalbos tvarkybos principai

1. Valstybė įsipareigoja užtikrinti lietuvių kalbos kaip viešojo intereso dalyko apsaugą ir raidą.

2. Lietuvių kalbos tvarkyba pagal savo kompetenciją rūpinasi valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, kiti juridiniai ir fiziniai asmenys, valstybės įgaliotos kalbos institucijos, prie šios veiklos prisideda mokslo įstaigos ir visuomenė.

3. Šiuolaikinės visuomenės informacijos ir komunikacijos poreikius gali patenkinti tik sunorminta kalba, todėl tradicijomis ir mokslu grindžiamas bendrinės lietuvių kalbos puoselėjimas yra prioritetinė lietuvių kalbos tvarkybos kryptis.

19 straipsnis. Lietuvių kalbos tvarkybos organizavimas

1. Valstybė teisinėmis, finansinėmis ir organizacinėmis priemonėmis sudaro sąlygas lietuvių kalbai deramai funkcionuoti ir ją vartoti visose srityse, skatina lietuvių kalbos mokslo tyrimus, remia lietuvių kalbos sklaidą pasaulyje ir lietuviškai kalbančios pasaulio bendruomenės pastangas išsaugoti savąją kalbą.

2. Jeigu yra požymių, kad užsienio kalba ima vyrauti kurioje nors viešojo gyvenimo srityje, valstybė imasi priemonių užtikrinti visavertį lietuvių kalbos vartojimą toje srityje.

3. Valstybė užtikrina informacijos apie kalbos normas ir kalbos rekomendacijų, kitų kalbos išteklių prieinamumą visuomenei.

4. Valstybė skatina ir remia visų rūšių kalbos technologijų, programinės įrangos, skaitmeninių ir daugiaterpių produktų kūrimą lietuvių kalba ar jų vertimą į lietuvių kalbą, taip pat tų produktų ir informacijos lietuvių kalba gausinimą informacijos tinkluose.

5. Valstybė rūpinasi lietuvių kalbos mokslo tyrimų rezultatų skelbimu ir taikymu kalbos praktikos reikmėms, rašytinių lietuvių kalbos paminklų apsauga ir prieinamumu visuomenei.

6. Lietuviška terminija kaupiama Lietuvos Respublikos terminų banke, veikiančiame pagal Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymą.

7. Valstybė remia lietuviškąją kultūrinę aplinką turtinančią veiklą: lietuvių literatūros, istorijos, kultūrologijos darbų, žymiausių užsienio autorių kūrinių vertimų į lietuvių kalbą leidybą ir elektroninių bibliotekų steigimą, lietuvių kalbos tarmių puoselėjimą.

8. Už lietuvių kalbos puoselėjimą ir lituanistikos plėtojimą Lituanistikos tradicijų ir paveldo įprasminimo komisijos teikimu kiekvienais metais skiriama valstybinė Kalbos premija. Lituanistikos tradicijų ir paveldo įprasminimo komisiją steigia ir šios komisijos veiklos nuostatus tvirtina Lietuvos Respublikos Seimas.

20 straipsnis. Lietuvių kalbos taisyklingumas

1. Norminių teisės aktų, kitų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų viešųjų dokumentų ir viešosios informacijos, privačiųjų juridinių asmenų viešosios informacijos, periodinės spaudos, knygų ir kitų leidinių, įskaitant elektroninius, mokymo priemonių, ugdymo ir mokymo proceso, viešosios rašytinės ir sakytinės informacijos apie prekes, paslaugas ir užsakomuosius darbus, reklamos, viešųjų užrašų, filmų, spektaklių, radijo ir televizijos laidų vedėjų ir žurnalistų kalba, titrai ir subtitrai, taip pat Lietuvos Respublikoje steigiamų juridinių asmenų pavadinimai turi būti taisyklingi.

2. Kino, teatro, grožinės literatūros, kitų meninės kūrybos sričių kalbai stilistiškai motyvuotais atvejais šio straipsnio 1 dalies nuostatos netaikomos.

21 straipsnis. Valstybinė lietuvių kalbos komisija

1. Valstybinė lietuvių kalbos komisija, veikianti pagal Lietuvos Respublikos valstybinės lietuvių kalbos komisijos įstatymą, teikia siūlymus Seimui, Respublikos Prezidentui ir Vyriausybei kalbos politikos kūrimo ir įgyvendinimo klausimais, nustato lietuvių kalbos tvarkybos kryptis, sprendžia lietuvių kalbos norminimo ir kodifikavimo klausimus, rengia ir (arba) koordinuoja lietuvių kalbos ugdymo programas.

2. Valstybinė lietuvių kalbos komisija bendradarbiauja su Valstybine kalbos inspekcija, kitomis valstybės institucijomis ir įstaigomis, mokslo ir mokymo įstaigomis, visuomeninėmis organizacijomis.

3. Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimai privalomi visiems Lietuvos Respublikos juridiniams ir fiziniams asmenims.

22 straipsnis. Valstybinė kalbos inspekcija

1. Valstybinė kalbos inspekcija, veikianti pagal Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos inspekcijos įstatymą, kontroliuoja, kaip valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose, visose Lietuvos Respublikoje veikiančiose įmonėse, įstaigose ir organizacijose laikomasi šio įstatymo, Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimų ir kitų norminių teisės aktų, nustatančių valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo reikalavimus, taiko sankcijas už šių teisės aktų pažeidimus, atlieka lietuvių kalbos viešojo vartojimo stebėseną.

2. Valstybinė kalbos inspekcija funkcijas įgyvendina per savo teritorinius padalinius.

3. Valstybinė kalbos inspekcija atskaitinga Valstybinei lietuvių kalbos komisijai.

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

23 straipsnis. Įstatymo vykdymas

Už šio įstatymo nuostatų tiesioginį vykdymą atsakingi valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų juridinių asmenų vadovai ir fiziniai asmenys.

24 straipsnis. Atsakomybė už šio įstatymo pažeidimą

1. Juridiniai ir fiziniai asmenys, pažeidę šio įstatymo reikalavimus, traukiami atsakomybėn įstatymų nustatyta tvarka.

2. Šio įstatymo vykdymą kontroliuoja Valstybinė kalbos inspekcija.“

25 straipsnis. Pasiūlymai Lietuvos Respublikos Vyriausybei, kitoms valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, kitos valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos prireikus iki 2014 m. sausio 1 d. pakeičia Valstybinės kalbos inspekcijos nuostatus, patvirtina inspekcijos išlaidų sąmatą ir etatų skaičių, parengia ir priima kitus šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

26 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Šis įstatymas įsigalioja 2014 m. sausio 1 d.

Teikia
Seimo nariai

Audronė Pitrėnienė
Valentinas Stundys,
Arimantas Dumčius,
Rima Baškienė,
Dalia Teišerskytė,
Edvardas Žakaris,
Aleksandras Zeltinis,
Vydas Gedvilas,
Vytautas Juozapaitis